

“Birden Bire” Hikâyesi Bağlamında Ömer Seyfettin’in Evlilik Kurumuna Bakışı
Ömer Seyfettin's View On Marriage Institution In The Context Of The Story "Suddenly"

Cihan ÖZDEMİR*

*Doç. Dr, Yunus Emre Enstitüsü

e-mail: cihan.ozdemir@yee.org.tr

Araştırma Makalesi / Research Article

DOI: <https://doi.org/10.34083/akaded.653574>

Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Cihan Özdemir, Yunus Emre Enstitüsü,
Bakü/Azerbaycan

ORCID: 0000-0002-7186-3300

Geliş Tarihi/Received : 01.12.2019

Kabul Tarihi/Accepted : 08.12.2019

Atıf/Citation

ÖZDEMİR, Cihan (2019). “Birdenbire” Hikâyesi Bağlamında Ömer Seyfettin’in Evlilik Kurumuna Bakışı. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3 (3), 394-400.

DOI: [10.34083/akaded.653574](https://doi.org/10.34083/akaded.653574)

Öz

Ömer Seyfettin, hikâye, roman, edebiyat tenkidi, dil, siyaset ve düşünce alanlarında eserler vermiş çok yönlü bir yazardır. Hikâyelerinde ele aldığı konu, tema ve tiplerin zenginliği ile bu türün gelişmesine ciddi katkılar yapmış ve edebiyat tarihimizde göz ardı edilemeyecek bir yer kazanmıştır. Ömer Seyfettin, sosyal tenkit ve hiciv alanındaki hikâyelerinde, Türk toplumunun her yaş, cinsiyet ve meslek grubuna ait insan tipini, realist biçimde tasvir etmiş bir hikâye ustasıdır. Osmanlı Devleti'nin çöküş döneminde siyasi ve sosyal felaketlere şahit olmuş, cemiyet hayatındaki yozlaşmayı yakından gözlemlemiş bir yazar olarak, bütün bu hadiselerle ilgili duygu, düşünce ve gözlemlerini hikâye formu içerisinde başarıyla ifade etmiştir. Ömer Seyfettin, zengin şahıs kadrosuna ve çarpıcı olay örgülerine sahip hikâyeleri yoluyla kültürel değerlerdeki bozulmayı tenkit etmiş, topluma mesajlarını iletmiş ve inandığı değerleri ön plana çıkarmıştır. Bu yazı, Ömer Seyfettin'in söz konusu hikâyelerine güzel bir örnek teşkil eden “Birdenbire” hikâyesi çerçevesinde onun evlilik kurumuna bakış açısını göstermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aşk, evlilik, Batılılaşma, karakter, olay örgüsü.

Abstract

Ömer Seyfettin is a versatile writer who has written works in the fields of story, novel, literary criticism, language, politics and thought. He has made significant contributions to the development of Turkish story genre with the richness of the subjects, themes and types he has dealt with in his stories and therefore has gained a place that cannot be ignored in the history of literature. Ömer Seyfettin is a story master who has described the types belonging to every age, gender and professional group of Turkish society realistically in his stories of social criticism and satire. As a writer who witnessed the political and social disasters during the collapse of the Ottoman Empire and closely observed the corruption in the society, he successfully expressed his feelings, thoughts and observations about these events and situations in the story form. Ömer Seyfettin criticized the deterioration in cultural values through his stories which have rich characters and striking events, conveyed his messages to the society and highlighted the values he believed. This article aims to show his perspective on the institution of marriage within the framework of “Suddenly”, which is a good example of Ömer Seyfettin's stories.

Keywords: Love, marriage, westernisation, character, plot.

Giriş

Tahir Alangu'nun ifadesiyle “Ülkücü Bir Yazar” olan Ömer Seyfettin, bir İmparatorluğun korkunç sarsıntılarla çöküşüne, topraklarını yitirilişine, halkının ümitsizlik ve çaresizlik içinde kıvranışına şahit olmuş bir aydın; kendisini mensup olduğu millete karşı sorumlu hisseden bir edebiyatçıdır. Bu sorumluluk bilinciyle, içinde yaşadığı toplumda dikkatini çeken problemlere hikâyelerinde yer vermiş, insanlardaki yanlış inanç, kanaat ve davranışları çoğu zaman hicvedici bir üslupla eleştirmiş, edebiyatın sınırları içinde kalarak eserlerinde okuyucularına sosyal mesajlar vermiştir. Onun bir hikâye yazarı olarak perspektifini yönelttiği toplumsal problemlerden birisi de toplumdaki evlilik kurumuyla ilgili yanlış düşünce ve tavır alışlar olmuştur. Aralık 1919'da “Vakit” gazetesinde bu konuyla ilgili arka arkaya “Birdenbire”, “Horoz” ve “Dünyanın Nizamı” adlarını taşıyan üç hikâye yayımlamıştır. Bunlardan ilki olan “Birdenbire”¹ isimli hikâyesi, 6 Aralık 1919 tarihinde yayımlanmıştır. Hikâyede, iki dul kadının başlarından geçen uygunsuz evlilik maceralarının acı yönleri ve konaklarda yetişen zengin kadınların “aşk” konusundaki yanlış tasavvurları konu edilmiştir.

Ömer Seyfettin bu hikâyede, kapalı konak hayatında, cemiyet hayatını tanımadan yetiştirilen genç kızların, rastgele ellerine geçirdikleri aşk romanlarında karşılaştıkları, gerçeğe dayanmayan, sakat görüş ve tavırları benimsemelerinin, onları gelecekte yapacakları evliliklerinde başarısız kılacağı mesajını vermektedir. Bu anafikrin yanında, görücü usulü evliliğin ve yabancı mekteplerde alınan terbiyenin de evliliğin başarısızlıkla sonuçlanmasında etkili olacağı gibi yan mesajlar ileri sürülmektedir.

Vaka itibarıyla hikâyede; zengin bir konakta doğup, şımartılarak büyümüş genç bir kızın, zihniyet ve mizaç itibarıyla kendisine tamamen zıt bir zâbit ile iradesi dışında evlendirilmesinden bir buçuk sene sonra ondan ayrılması; bu kötü tecrübenin genç kızın romantik aşk romanlarından edindiği yanlış hayat telâkilerine eklenmesiyle, genç kızda evliliğe -özellikle aşksız evlenmelere- karşı bir görüşün gelişmesi; ancak, aynı tecrübeyi daha önce yaşamış, hikâye kahramanından biraz daha yaşlı ve güngörmüş bir misafirin kendi başından geçenleri anlatması üzerine, genç kadının yeni benimsemeye başladığı görüşlerin sarsılması dile getirilir.

“Birdenbire” hikâyesi, klâsik hikâyelerde gördüğümüz vaka tertibine göre yazılmıştır: Ahter adlı dul kadının hikâyenin başkişisi Yumuk'u ziyarete gelişi ve bu iki kadınla ilgili tanıtıcı bilgilerin verildiği parça, hikâyenin “giriş” bölümünü; iki kadının aşk ve evlilik üzerine yaptıkları tartışma üzerine, Ahter'in yaşadığı kötü bir aşk tecrübesini anlattığı kısım “gelişme” bölümünü ve duyduklarıyla kafası allak bullak olan Yumuk'un “romantik aşk” hakkındaki fikirlerinde şüpheye düştüğü parça da “sonuç” bölümünü teşkil eder.

Ahter'le yaptığı tartışmada, genç dul Yumuk'un iddiası, “aşkın bir anda, birdenbire” oluşacağı şeklindedir. Tartışma esnasında kanaatlerini söylerken Ahter'e şöyle der:

- ...*(Aşk) Öyle bir şey ki, yıldırım gibi... Birdenbire!*

- *Vay vay vay!...*

- *Evet, birdenbire... Eğer rûhu varsa insan sever... Birdenbire... Sanki deli olur...* (Ömer Seyfettin 1988: 176).

Ahter'in görüşü ise, Yumuk'unkine tamamen zıt bir karakter arz eder. Ona göre ise, “- (...)

¹ Bu hikâyenin incelemesinde yaptığımız alıntılar, Akran Yayıncılık tarafından “Ömer Seyfettin-Bütün Eserleri” serisinde 10 numaralı kitap olarak yayımlanan *Harem'den* (1988) alınmıştır.

Birdenbire sevilemez fakat birdenbire insan soğur... Sevdiğine düşman olur. Ondan nefret eder.”
(Ömer Seyfettin 1988: 173).

Kadınlardan birisi aşkın başlangıcının, diğeri ise sona ermesinin “birdenbire” olacağı fikrinde ısrarlıdır. Her ikisi için de önemli görünen bu kelimeyi, Ömer Seyfettin, başlık olarak seçerek, bunun hikâyedeki önemini vurgulamak istemiş olabilir.

“Birdenbire” hikâyesinin şahıs kadrosunu; Yumuk, Ahter, Yumuk’un ayrıldığı zâbit kocası, Ahter’in bir miralay olan kocası öldükten sonra, gayrimeşru münasebet kurduğu sevgilisi ve her iki kadının mensubu buldukları aileleri teşkil eder. Bunlardan ilk ikisi hikâyenin aksiyonunu bizzat sürdürürken, diğeri arka plânda kalırlar. Biz, diğeri hakkındaki bilgileri Ahter’in anlattıklarından öğreniriz.

Bu şahısların hemen hepsi yazarın tenkit oklarına az çok hedef olurlar. Hikâyenin merkez figürü mevkiindeki Yumuk, zengin konak kızlarına has şımarıklığı, hayatı kitaplardan öğrenmeye kalkışarak, kocasından kendisine romantik bir âşık gibi davranmasını istemesi ve aradığını bulamayınca ondan ayrılması, tembel karakterli olması gibi sebeplerle eleştirilir.

Ahter ise; yetişme tarzı ve talihi Yumuk’a benzese de kocasını genç yaşta kaybedince, kaderine tevekkülle boyun eğip, kendisini çocuklarının yetiştirilmesi işine vereceği yerde, yıllar sonra karşılaştığı bir gençlik aşkına mağlup olması ve gayrimeşru bir hayat yaşaması sebebiyle yazarın tenkidine uğrar.

Yumuk’un ayrıldığı eski kocasının tenkit edilmesinin sebepleri, hikâyede şöyle ifade edilmektedir:

“Berlin mekteplerinde tahsilini bitirip tamamiyle Almanlaşan bu adam, ağaçtan, ham kayın ağacından yapılmış bir manken kadar katı, hissiz, duygusuz, hayalsiz, zevksiz, hâsılı tatsız tuzsuz bir şeydi. (...) Hâlbuki kocası ona - Yumuk’a-, sevginin hatta lafını bile ettirmez, biraz açılacak olsa:

Böyle düşünceler kokotlara yaraşır diye susturuyor, ruhunun şevkini daha parlamadan söndürüyordu.” (Ömer Seyfettin 1988: 175-176).

Almanya’da aldığı pozitivist eğitimin tesiriyle kendi toplumuna yabancılaşan bu adam, “Almanlaşmış” bir zâbit olarak nitelenir ve sert biçimde yerilir.

Hikâyede tenkitten ziyade, terzil edilen şahıs, Ahter’in gençlik aşkıyla sevdiği ve yıllar sonra karşılaşarak metresi hâline geldiği âşığıdır. Bu şahıs, fizikî olarak çirkin bir surette tasvir edildiği kadar, ahlâken de pek düşük bir görünüş arz eder. Şişman, arsız ve hayâsız olan bu adam, evindeki hizmetçi kızın dizlerine kapanarak, pis eteklerinden öpmeye yeltenecek kadar haysiyetsizdir.

Yazar, her iki kadının ebeveynlerini; çocuklarını iyi yetiştirmedikleri, şımarttıkları ve gelecekte girecekleri evlilik hayatının gerçeklerinden haberdar etmedikleri, üstelik onları iradeleri dışında “görücü usulüyle” evlendirdikleri için tenkit eder.

Hikâyede üçüncü teklik şahıs anlatım formu görülmektedir. Hikâye, iki kadın arasında geçen bir diyalogla başlar. Anlatıcı bize Ahter’i ve onun hafızasını kullanarak, Yumuk’u geçmişiyile birlikte tanıtır. Hikâyenin içinde, Ahter’in başka birisinin macerasıymış gibi anlattığı, ancak kendisinin asıl kahramanı olduğu ikinci bir hikâye vardır ki, burada da üçüncü teklik şahıs anlatım formuna müracaat edilmiştir. “Birdenbire” hikâyesinin sonuç bölümü de üçüncü teklik şahıs formuyla anlatılır.

“Birdenbire”, vaka tertibi açısından, klâsik bir vaka hikâyesi olarak nitelenebilir. Giriş bölümünde yer alan diyalog ve verilen bilgilerde, figürleri tanıtmaları dışında herhangi bir gerilim ve merak unsuru yoktur. Bu bilgilere göre kadınların her ikisi de aynı tarzda yetiştirilmiş ve kocalarından

ayrılmak gibi ortak bir talih çizgisinde birleşmişlerdir. Ancak, Ahter, kocasından “ölüm”le ayrılmak, üç çocuk sahibi olmak ve uzunca bir süre kocasız kalmak olgularını daha önce yaşamamış olması gibi bazı farklılıklarla Yumuk’tan ayrılır.

Yumuk, Alman mekteplerinden aldığı eğitimle Almanlaşmış, Osmanlı muhitine yabancılaşmış katı, duygusuz kocasında aradığı romantik aşkı bulamayarak, yakın zamanda ondan ayrılmış, taze dulluğunun tadını çıkarmaya çalışan, mevcut hâlimden oldukça memnun genç bir kadındır.

Gelişme bölümünde, iki kadının hayata farklı zaviyelerden baktıkları anlaşılır. Hâlâ yaşadığı acı evliliğin etkisinde bulunan Yumuk, arada “aşk” olmadığı müddetçe bir daha evlilik müessesesine yanaşmayacağını söyler. Hayatının sonuna kadar dul bir kadın olarak mutlu bir şekilde yaşayabileceğini iddia eder. Yıllardır kocasız yaşayan Ahter, bunun mümkün olmadığını bizzat müşahede etmiş dul bir kadın sıfatıyla, Yumuk’a karşı çıkar. Burada, hikâyenin çatışması başlar. İki farklı, tavır ve düşünceden hangisinin galip geleceği sorusu zihnimize yerleşirken, ilk düğüm de atılmış olur. Yumuk, kendi tezinin doğruluğuna inandırmak için, eline tesadüfen geçmiş, ciddiliği tartışılır kitaplardan daha önce öğrendiği bilgileri art arda sıralar. Ona göre, hakikî aşk, “*Tamamiyle ruhtan gelir. Ruhta yaşar. Uzviyetle, hayatla, filanla hiç alâkası yoktur. Öyle bir şey ki, yıldırım gibi... birdenbire!...*” (Ömer Seyfettin 1988: 176).

Ahter, hiç de Yumuk’la aynı fikirde gözükmez. “*Çok yaşamış, çok görmüş, çok duymuş bu kadın, hakikî aşkın ancak ‘hürmet, temayül, takdir’ gibi hislerin tekâsüfünden başka bir şey olmadığına*” (Ömer Seyfettin 1988: 176) inanır. Aşkın birdenbire doğacağı görüşünü saçma bulur. Aksine, aşkın birdenbire bitebileceği kanaatini taşır.

Böylece, daha önce evlilik konusundaki anlaşmazlıklarıyla ortaya çıkan çatışma, aşk konusunda ileriye sürdükleri farklı görüşlerle güçlenir. Hakikî aşkın ne olduğu, sorusuna bağlı olarak da ikinci düğüm atılır.

Yumuk’u başka türlü ikna edemeyeceğini anlayan Ahter’in, son çare olarak yaşanmış bir hikâye anlatacağına karar verdiği an, hikâyede merak ve gerilimin doruk noktaya doğru yükselmeye başladığı yerdir. Hikâye anlatılırken de doruk noktaya ulaşılır.

Ahter’in anlattığı hikâyede, tıpkı Yumuk gibi romantik aşk saplantısı içinde bulunan bir kız vardır. Başka bir gence âşık olmasına rağmen, ailesinin seçtiği bir adamla evlenir. Kocasının erken ölümü üzerine dul kalan bu kadın, yıllar sonra, gençliğinde âşık olduğu adamın konağına kiracı olarak taşınır. Gençlik aşkının tekrar alevlenmesiyle, arada yasak bir ilişki kurulur. Ancak bu kadının, âşığını hizmetçisine kur yaparken yakalaması sonucu, aşkın büyümesi bozulur. Sevdiği adamın, aslında takdire değmeyecek, sevgiye layık olmayan, haysiyetsiz birisi çıktığını gören kadın, hayal kırıklığıyla konaktan ayrılır.

Bu hikâye vasıtasıyla Ahter, Yumuk’a kendi görüşlerini tamamen kabul ettirmese de genç kadının iç dünyasında büyük bir değişiklik meydana getirmeye muvaffak olur. Hikâyenin sonunda yer alan, Yumuk’un ruh hâlini tasvir eden bölümde, biz bu değişikliği açıkça görürüz:

“-(...)Tekrar öyle ‘temayül, hürmet, takdir’ gibi umûmî hislerden doğup birdenbire ölebilen fânî aşk değil; birdenbire doğan, birdenbire yakan, birdenbire bütün hayata hükmeden İlâhî bir aşk düşünmek istedi. Fakat... muvaffak olamadı.” (Ömer Seyfettin 1988: 179).

Sonuç bölümünde, daha önce atılan evlilik ve aşk kavramlarıyla ilgili düğümler, böylece çözülür. Çatışma, Ahter lehine nihayete erer. Hikâyede macerasını anlattığı kadın kahramanın, aslında Ahter’in ta kendisi olduğunu anlamamızla birlikte şaşırır, irkiliriz. Bu Ömer Seyfettin’in, hikâyelerinde çokça kullandığı bir tekniktir.

Yazarın bakış açısından bahsederken işaret ettiğimiz üzere, “Birdenbire” hikâyesi, ihtiva ettiği tenkidî unsurlar itibariyle, “sosyal tenkit ve hiciv kutbunda yer alan bir tahkiyelendiridir.”

Hikâyenin şahıs kadrosunda yer alan Yumuk ve Ahter birer karakter olarak çizilmiştir. Her ikisi de zengin konaklarda şımartılarak yetiştirilmiştir. Yeterli ve iyi eğitim almamış, evlilik hayatlarında sükût-ı hayale uğramış son dönem Osmanlı kadınlarından izler taşıyor ve onları temsil ediyor gibi görünmekteyseler de yazarın onları çok boyutlu canlandığını ve değişim içinde gösterdiğini düşünürsek, bu kahramanları birer karakter olarak kabul edebiliriz.

Hikâyede bizzat gözükmeyen, ancak Ahter vasıtasıyla hakkında bilgi sahibi olduğumuz Yumuk’un eski kocası “Zâbit”, Tanzimat’tan sonra cemiyetimizde görülmeye başlayan, Pozitivist bir mantıkla yetişmiş, Batı’ya hayran ve kendi toplumuna yabancılaşmış okumuşların tipik bir temsilcisi olarak takdim edilmiştir.

Yine Ahter’in anlattığı hikâye ile kendisini tanıdığımız, bu kadının metreslik yaptığı âşığı da fizikî portresinin yanı sıra, ahlâkı hakkında verilen bilgiler ışığında, seks düşkünü bir tip olarak nitelendirilebilir.

Her iki kadının aile muhiti içinde yer alan diğer şahıslarla ilgili yeterince bilgi verilmediği için, onları şahıs, tip ya da karakter olarak tasnif etme imkânı bulunmamaktadır.

Hikâyenin sonuna yazarın koyduğu tarihe göre yazılışı, “1 Kânunuevvel 1919”dur. Hikâyedeki vakanın cereyan ediş süresi ise, bir dost ziyareti sırasında yapılacak bir sohbetin tutulabileceği birkaç saatlik zamanı kapsar.

Bu arada, geriye dönüş tekniği kullanılarak, Yumuk ve Ahter’in geçmiş hayat safhaları hakkında bilgi verilir. Ahter’in anlattığı hikâyede de aynı teknik kullanılır.

Ömer Seyfettin, “Birdenbire”de genellikle basit, kısa cümlelerle, çok canlı ve başarılı tasvirler yapar. Bunların çoğunda realist bir tavır takınır:

“Kapıdan giren, saz benizli, narin kadın, şuh bir teklifsizlikle, tembel arkadaşının karyolasına oturdu.” (Ömer Seyfettin 1988: 172).

“İnce mavi dumanların şeffaf bulutçukları içinde konuşmağa başladılar.”. “Mor, ipek kaplı yorganına iyice sarıldı.” (Ömer Seyfettin 1988: 175).

Ancak gerek insan portrelerini çizerken gerekse eşya tasvirlerini yaparken, empresyonist bir sanatçı gibi görüldüğü de olur:

“Pencereden karşısındaki dolabın büyük aynasına aksetmiş gamlı sonbahar semasına bir an daldı.” (Ömer Seyfettin 1988: 179).

“Yaprakları dökülmüş ağaçların iskelet dallarına, tenhâ bostanlara, dalgaların figanı işitilen asabî denize bakmağa başladı.” (Ömer Seyfettin 1988: 179).

“Penceredeki donuk sonbahar seması içinde -mesnedinden düşüp yıkık bir cidara dayanmış meyus bir heykelin gölgesi gibi duran- Ahter’i görmemek için gözlerini kapadı.” (Ömer Seyfettin 1988: 179).

Hikâyedeki bazı tezat unsurları, Ahter’le Yumuk arasındaki çatışmada açıkça görünür hâle gelir. Hikâyenin bu iki kadın kahramanının kişilikleri arasındaki karşıt özellikleri şöyle bir liste ile gösterebiliriz:

Ahter	Yumuk
Yaşlıdır	Gençtir
Hayatı yaşayarak öğrenmiştir	Kitaplardan öğrenmiştir
Realisttir	Romantiktir
Evlilikten yanadır	Evliliğe pek taraftar değildir
Evleneceği insanın takdire değer olmasını ister	İlk görüşte aşka inanır
Hâlâ fizikî güzelliğini korur	Güzeldir

“Birdenbire” hikâyesindeki belirgin karşıtlıklardan bazıları da Yumuk ile eski kocası arasında mevcuttur. Yumuk, yukarıdaki listede belirttiğimiz özelliklere sahipken;

Zâbit

1. Yabancı bir ülkede, kendisini toplumuna yabancılaştıran bir eğitimle yetişmiş, Almanlaşmıştır.
2. Katı, hissiz, hayalsiz ve zevksizdir.
3. Aşka inanmayan bir insandır.

Başka bir tezat durumu da Ahter ve âşığı arasında görülür: Ahter’in kişilik özellikleri yukarıdaki tabloda belirtilmiştir. Âşığının Ahter’in kişiliğine zıt özelliklerine gelince;

Ahter’in Âşığı

1. Şişman ve çirkindir.
2. Arsız, hayâsız bir ahlâk düşkünüdür. Saygı, sevgi ve takdire lâyık değildir.
3. Vefasızdır.

Ayrıca, Ahter ve Yumuk ile ebeveynleri arasında, özellikle görücü usulü evlenme konusunda, görüş farklılığı olduğu görülmektedir.

Sonuç

Ömer Seyfettin, bu hikâyesinde edebiyat, coğrafya, ahlâk, aşk, evlilik ve aile, cemiyet, iktisâdi kıymetler, eğitim, ordu ve yabancı kültür alanlarına ait bazı kavramlara temas etmiştir.

Yumuk, sadece aşk romanları okuyarak yetişmiş bir kadındır. Bunun neticesi, evlilikte hayal kırıklığı yaşaması olmuştur. Ayakları yere basmayan bir aşk, evliliği sürdürmeye kâfi gelmemiştir.

Ahter’in de inanç ve geleneklere aykırı olarak, daldığı yasak aşk rüyası hüsrarla bitmiştir. Onun bu yasak ilişkiye girmesinde, kocasının ölümü üzerine yoksullaşması ve eski sevgilisinin konağına taşınması, -sebepten değilse de- önemli bir faktör olmuştur.

Gerek Ahter ve Yumuk’un gerekse Yumuk’un ayrıldığı zâbit kocasının yetiştirilme ve eğitimleri eksik ve yanlıştır. Bunu öncekilerin aşırı romantik, sonrakinin - zâbitin- ise katı realist, pozitivist oluşundan anlıyoruz. Üstelik zâbitte yabancı bir kültüre bağlanma ve hayran olma özelliği de mevcuttur.

Kaynakça

- Alangu, Tahir(1968). *Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı*. İstanbul: May Yay.
- Banarlı, Nihat Sami(1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Beyitoğlu, Yahya Kemal(2018). “İdeal Bir Toplum Yaratmak: Ömer Seyfettin’in Hikâyelerinde Toplumsal Eleştirisi”. *ÇÜTAD Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. 3(1): 26-54.
- Bulduker, Gülten(2012). “Ömer Seyfettin’in ‘Bahar ve Kelebekler’ ile ‘Aşk Dalgası’ Adlı İki Hikâyesinde Eski ve Yeni Değerler Algısı”. *Turkish Studies*. 7(1): 439-446.
- Ercilasun, Bilge(2013). *Türk Roman ve Hikâyesi Üzerine*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Fırat, Hatice(2014). “Ömer Seyfettin’in Fıkra Kaynaklı Hikâyelerinde Din ve Ahlâkî Değerler”. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*. 3(3): 12-24.
- Geçgel, Hulusi ve SARIÇAN, Ersin(2011). “Ömer Seyfettin’in Hikâyelerinde Çocuk ve Eğitim Teması”. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(2): 164-175.
- Gözler, Fethi(1976). *Ömer Seyfeddin*. İstanbul: Çağdaş Yay.
- Gürbüz, Hüseyin(2000). “Sosyal Meseleler Açısından Ömer Seyfettin’in Hikâyeleri”, *Hece Dergisi*, Türk Öyküsü Özel Sayısı. 46, 47: 284-297.
- Kabaklı, Ahmet(1974). *Türk Edebiyatı*.C3. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay: 82- 96.
- Ömer Seyfettin(1988). *Harem*. İstanbul: Akran Yay.
- Ömer Seyfettin(2007). *Bütün Eserleri-Hikâyeler*. 1-4. (Haz. Hülya Argunşah). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ömer Seyfettin(2019). *Uçurumun Kenarında*. hzl. Nazım Hikmet Polat / ed. Ayşegül Büşra Çalık. İstanbul: Ötüken Neşriyat. 87-88.
- Şengül, Abdullah(2003). “Tahkiyeli Eserlerde ‘Model Şahıs’ Meselesi ve Ömer Seyfettin’in Hikâyelerindeki Model Şahıslar Üzerine Bir İnceleme”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(1): 13-28.
- Tural, Sadık(1991). “Ömer Seyfeddin’in Ümîdi veya Mehdî Hikâyesinin Tahlili”. *Zamanın Elinden Tutmak*. Ankara: Ecdat Yay: 270-278.